

УДК 811.121.2'271:305

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2022.1.8>

Л. М. МАРЧУК

*доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української мови,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, Україна
Електронна пошта: lyudmylamarchuk60@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-9022-2103>*

Я. В. ЖУРЕНКО

*аспірант кафедри української мови,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, Україна
Електронна пошта: jzhzh0@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-4511-1199>*

НЕГАТИВНА ОЦІНКА ЯК ЗАСІБ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ

Актуальність дослідження зумовлюється загальною спрямованістю сучасної лінгвістики на інтеграцію лінгвокультурологічного підходу, необхідністю більш детального та глибокого опису гендерно маркованої лексики, яка є унікальним фрагментом мовної картини світу в плані семантичного наповнення та культурологічного значення.

Обрана проблематика в лінгвістиці на сьогодні є ще досить недостатньо дослідженим явищем, і гендерні ознаки мовної картини світу не завжди є очевидними, однак перехід мовознавства до нової наукової парадигми, для якої визначальним є людський чинник і особистість мовця як такого, зобов'язує мовознавців розширювати свої погляди на поліфункційність засобів мови у світлі гендерного феномена. Наявність тих чи тих характеристик, що є більш властивими для осіб чоловічої/жіночої статі саме в українській культурі, зумовлюється специфічними історичними, етнічними, культурними чинниками, під впливом яких формувалось уявлення про чоловічу/жіночу стать у різних соціумах. Гендер не є мовною категорією, однак, зважаючи на те, що дихотомія статей змодельована суспільством та культурою і віддзеркалена у мові, то його зміст може бути розкритий шляхом аналізу мовних явищ, що пояснює актуальність лінгвістичної компетенції для вивчення культурної репрезентації статі. Таким чином, одиниці мови, у семантиці яких вичленовується компонент «стать», можуть бути проаналізовані на засадах гендерного підходу. Тому цілком можлива кваліфікація лексичних значень слів, що виражають екзистенційний статус особистості і визначення, як відображається в самій інтерпретації лексичного значення гендерне уявлення про природну даність. Зміна поглядів на роль чоловіка/жінки в суспільстві спричиняла і певну деформацію гендерних стереотипів, які набувають більше негативного ніж позитивного оцінного значення. Саме вербалізацію негативної оцінки в текстах сучасної української художньої літератури, що демонструють опис гендерних стереотипів, ми аналізували у дослідженні, будуючи градаційну картину світу.

Ключові слова: гендерний стереотип, оцінка, негативна оцінка, градаційна оцінка, лінгвокультурологічний аспект, уявлення, онтологія.

Постановка проблеми. Критерії мовленнево-мисленневого моделювання релевантні вимогам, у витоках яких гіпотеза, що мовлення є одним із видів психічної діяльності людини, який відповідає певним завданням, що контролюється безпосередньо людиною. Мовленнево-мисленнева модель тексту є інтегральним відбиттям інтелектуальної діяльності з акцентуацією на комунікативному характері функціонування мови. Пошук засобів моделювання діяльності мовця на матеріалі сучасної української літературної мови, які віддзеркалюють

таку змістову сферу, як гендерні стереотипи та їх оцінне забарвлення, є завданням нашого дослідження.

Аналіз попередніх досліджень. Оцінна характеристика будь-якого твердження пов'язана зі сприйняттям та фондом еталонних знань носіїв мови, які мають комунікативну установку на повідомлення думки мовця про іншу особу, а, в нашому випадку, про гендерні установки, що були створені певною групою чи соціумом. Гендерні стереотипи розглядали на матеріалі різних мов та текстів. У праці

О. Гірняк проаналізовано відображення основних тенденції розвитку гендерних стереотипів в українських соціальних мережах [Гірняк], у статтях А. Сизоненко описано психологічні особливості гендерних стереотипів особистості та окреслено причини негативного впливу гендерних стереотипів на соціальну та психологічну сторону життя чоловіків і жінок [Сизоненко]. Особливості відображення гендерного стереотипу та його вплив на мовну діяльність особистості віддеркалено в працях Т. Кокнової та Л. Овчарової [Кокнова, Овчарова]. Гендерні стереотипи в сучасному українському масмедійному дискурсі в дисертаційному дослідженні розглянула Т. Кравець [Кравець]. Проте матеріал сучасної української художньої прози останніх десятиліть не підлягав аналізу саме в такому ракурсі.

Мета статті – пояснити співвідношення різних способів пізнання мовцем довкілля через ствердження або заперечення соціально сформованих гендерних стереотипів та номінативно-оцінного їх відображення через засоби сучасної української мови.

Виклад основного матеріалу. Услід за польським етнолінгвістом Є. Бартмінським сприймаємо стереотип як «уявлення про предмет, оформлене в певній суспільній рамці і таке, що визначає, чим цей предмет є, як він виглядає, як діє, як його трактує людина тощо, при цьому уявлення, закріплене в мові, доступне через мову і таке, що стосується колективного знання про світ» [Stereotyp...], проте застосовуємо його як сприйняття жінки та чоловіка через оцінне значення та через соціумну характеристику їх основних рис.

Реалізація градаційної оцінки знаходить свій вияв у стилістичних та зображальних засобах (за класифікацією І. Онищенко з огляду на їх онтологію). Дослідниця зазначає: «Якщо одні вже існують у мовній системі і мовці лише відтворюють їх у мовленні як готові засоби (стилістичні марковані елементи мови), то інші треба створити, застосувавши відповідні прийоми побудови (тропи)» [Онищенко : 13].

Функціонування стилістично знижених елементів (арготизми, жаргонізми) тісно пов'язане з жанрами досліджуваних стилів (повісті, новели, романи) та їх приналежністю до запитів сучасної постмодерної літератури, а також

залежить від виду гендерного стереотипу, який вони вербалізують. Градація стилістично зниженої лексики в аналізованих текстах використовується з метою вразити співбесідників яскравістю висловлення, показати свою зневагу до предмета розмови. У зображенні чоловіків заслуговують на увагу стереотипи, які передають узагальнені негативні риси: чоловіки – це *алкоголіки, розпусники, мамині синки* тощо, характеризують гендерну роль чоловіка в домашніх умовах та на роботі, вербалізуються в сучасному українському художньому тексті на лексичному рівні через:

– жаргонізми: «Прошу. Хоч сто порцій – пролепетав збитий з пантелику Крутов, – *алкашуга, алік, алкашист, білочник, почарквівець (типу – бухарін, бухайло, дрінкмен (репрезентант англomовної стихії), <...> зюзя, типу Зюльковський у юності, киряльник, кирюга, квасній, коняра, непросихайленко, потухлий, пивосрак, постспірітус, синяк, синько, синьоніс, спиртометр, фіолет-тріолет, ханига, хлебтух, чіп, чорнильник, чмурило і – як варіант: чурило, чуркіс, словом, повний шустов...» [Тарасюк 2006 а : 332]; «Крутов, безсовісний, ти – що шариш по моїх шухлядах? – хотіла обуритись Ганна Парфенівна. Але Крутов перебив: – Зачекай сваритися! Я ще не вичерпався: *самгоняра, газолін, бецманіст, чемеричник, чемергон, учасник дворової ригати...*» [Тарасюк 2006 а : 333]; «Ви мали на оці, жоно моя премудрая, духовну кризу окремо взятого індивідуума – *фуфлака чурки, сироти уральської, москаля недоби... недопитого Крутова*» [Тарасюк 2006 а : 333];*

– жаргонізми з прецедентними компонентами: «Переходжу на жаргон! А як вас: фольклорно-пісенне – *пияцюра, пиячисько?.. Га? «Мала я му-у-ужа пи-и-я-я-ка!»* – зафальшивив Крутов. – Альбо цей шедевр ностальгійно-радянський – *кавалер ордена «Три гички», почесний громадянин вино-водочного ларька, алконавт Водярин?...»* [Тарасюк 2006 а : 333]; «Нарешті, класично-поетичне, воістину Шевченкової наснаги – *мочиморда!* І потрясающіє, кров веселящие варіанти: *мочирило, мочипика, мочиписок...*» [Тарасюк 2006 а : 334];

– стилістично знижені лексеми з оказіоналізмами: «*Коли однокурсниці жили переважно інстинктами, вона одержимко гризла граніт науки, готувалась до аспірантури... Але ці хлопц... ця*

мужсва... ці штаноносії... хіба їм треба розумної порядної жінки?» [Тарасюк 2006 а : 320].

Опис чоловіка-алкоголіка осмислюється іронічно, а автор самого тексту вербалізує кілька гендерних стереотипів, серед яких і ті, які мають радянські коріння, що знижує образ чоловіка.

Ще один гендерний стереотип – чоловік немає жодного стосунку до домашньої роботи – простежуємо в такому тексті: «Вони пішли, лишивши немитий посуд і незаслані ліжка, а він, як завжди, не робив прибирання в хаті. Бо знав: як тільки станеш *хатньою господинею*, то так буде до скону. Він ще сподівався знайти собі гідне місце в цьому світі. Яке саме?» [Кононенко : 38]. Негативну оцінку авторка тексту підкреслює фемінітивною сполукою на означення чоловіка.

Метафора є ефективним оцінним засобом, який функціонує з метою надання певної оцінки соціальним стереотипам. Найчастіше в аналізованих текстах подибуємо такі різновиди метафори, які максимально широко вербалізують як поняття «чоловік», так і «жінка»:

1) генітивна: «*Двоє монстрів. Двоє нещасних самотніх калік. Двоє самогубців, пришитих одне до одного долею. По живому*» [Тарасюк 2006 а : 8]. Метафора негативно оцінює спотворені стосунки між чоловіком і жінкою, саме в текстовому уривкові через метафору вербалізує іронічну сполуку «двоє закоханих», або ж прислів'я: «Яке дибало, таке й здибало», «Які коні, такий віз, який їхав, таку й віз»;

2) прикметникова: «*Це вже потім з'ясувалося, що він просто з вулиці побачив двох веселих молодих дівчиць в оточенні згоłodнілих чоловіків «за 50» і зайшов у бар*» [Карпа : 103];

3) дієслівна: «*Відтак, може, то і було ВОНО, але явно не те «воно», яке Богдана мала на увазі. Воно звалося Альбертом і мало нелюдські очі: бірюзові. Воно витерло об неї ноги, потопталося, попрало, випрасувало, наплювало, ще раз попрало і думало знов потоптати, але Богдана втекла в Париж*» [Карпа : 124].

З метою образного осмислення морально-етичної теми, дій і вчинків героїв тексту автори сучасної української художньої прози використовують прийом **оксиморону**: «Ну що подієш, не мама вона за характером, не ма-ма! Тим паче, всіляким... *великовозрастним недорослям!*» [Тарасюк 2006 а : 329].

Персоніфікація як виразний оцінний стилістичний засіб використовується в аналізованих текстах для підсилення опису гендерних ознак та створення колоритного протиставлення під час характеристики антиномій «чоловік / жінка»: «*А вдома ти був моською на задніх лапках, затичкою, старшим, куда пошлють, носієм, возієм, холуєм... І брав під козирок, і гнався, як гончак, і вертався, як ішак...*» [Тарасюк 2006 а : 12]; «*Негіднику... ти... ти... обговорюєш ці... ці питання з цією... говорячою сковородою? З цією пательнею?... З цією ... чорною чарою... задимленою покришкою?...*» [Тарасюк 2006 а : 329]; «*Бо я вас усім, чортам смаленим, покидькам цивілізації... зараз влаштую таке ток-шоу, що й мама рідна не впізнає...*» [Тарасюк 2006 а : 319].

Ще один із стереотипів щодо чоловіків є твердження, що всі чоловіки – геї. Авторка тексту не намагається спростувати цей стереотип, проте вживає його з негативно-нейтральною оцінкою: «*Секрет Ритиної популярності у паризьких космологічних колах був простий до смішного: Філіпова колишня і Кармен кололи свої ботокси в одного майстра. Геї чи не геї, а попліткувати цей бог жіночої краси любив*» [Карпа : 170], надає такому чоловікові жіночі риси. Але й уживає й знижену лексему-синонім до слова *геї* з негативною оцінкою: «*Так от, він залишив її й своїх дітей без копійки грошей. Уявляєш? Залишив помирати з голоду! А ще він *недераст**» [Карпа : 168].

Стилістичні та зображальні засоби надають виразного оцінного значення та виражають міру інтенсивності гендерної ознаки ознаки на шкалі градації.

Значна частина лексем з оцінним компонентом та градаційною побудовою, зафіксованих в аналізованих текстах, формується завдяки використанню морфологічних засобів. Морфологія як наука передбачає опис сукупності формальних засобів, закріплених за відповідними частинами мови та їхніми морфологічними категоріями, які на шкалі градації виражають зміну ознаки (негативна – нейтральна – позитивна).

Градаційна функція і семантика властиві як самостійним, так і аналітичним синтаксичним морфемам залежно від умов комунікації і логіко-психологічної суті їх значення.

Градація іменників часто трапляється в аналізованих творах для вираження потужної емоційно-експресивної оцінки гендерних стереотипних

ознак, що виражають сутнісні прояви пізнання світу крізь призму чоловічого й жіночого бачення та формують мовну картину світу. Зокрема, генітивні описи жінки здебільшого виражають долю жінки-страждальниці, її соціальну роль поряд із чоловіком: «У такі хвилини, а вони повторюються чи не щотижня, я перетворююсь на янгола, на сестру милосердя, на мамцю-вдупудуйку» [Тарасюк : 1]; «Атож, тоді вони щастя і чинів шукали, тепер – няньку, годувальницю, безкоштовну масажистку, жилетку – поплакатись на предмет радикуліту-простатиту, кольок у лівому боці та хронічного безсоння» [Тарасюк : 16]. Чоловічі риси набувають негативної оцінки в устах жінки: «Зрештою Рита плюнула і просто перестала йому відповідати. Метою цього *дивного чоловіка* (а дивним називають геть усіх, щойно від них йдеш) був, очевидно, банальний шантаж» [Карпа : 107]; «Ліпше б мені було крізь землю провалитися, ніж таке почути від дитини! А щоб тебе, *сволоцюго, Калігуло проклятий*, та калікою зробило!... Що за біда: *покидьок на покидькові*» [Тарасюк : 11].

Часто подибуємо в текстах прикладки, що мають емоційно-експресивний характер та констатують присутність в описі певного гендерного стереотипу з негативною оцінкою: «*Батько-іноземець*, згідно з українським законодавством, не повинен давати дозволу на вивезення дітей за кордон» [Карпа : 108]; «Маша вже встигла вивчити імена його племінників і дізнатися, що розпатланий бородань був *музикантом-невдахою*, одруженим із значно старшою за нього жінкою» [Карпа : 301]. В аналізованих текстах один із компонентів підкреслює певну стереотипну прикмету чи особливість, названу іншим компонентом, в результаті чого спостерігаємо оцінку градацію в контексті самого слова: «Христофорова сестра, обкладена трьома дітьми й *п'яничкою-чоловіком*, на перших порах чи не щодня навідувалася до неї, а після сороковин приходила раз на тиждень» [Матіос : 11]; «Вони говорили пошепки й майже одночасно двома схриплими голосами – мати й батько *дівки-перестарка*» [Матіос : 26]; «О, той хто на іншого гострить кинджали нібито якоїсь вищої своєї справедливості, не здогадується, що всі *хірурги-різники* насправді допомагають людям лише перед смертю» [Матіос : 45]; «І тепер, дивлячись на

своє згорьоване відображення у склі амбулаторних дверей, згадуючи розпростертого на ліжку смертельно хворого чоловіка, відчувала, що починає люто, зло ненавидіти цього молодого *бугая-фельдшера*, якого, певно, ще й зуб не заболів» [Матіос : 30].

Прикметники складають основну групу градаційної лексики та дають градаційну оцінку гендерним стереотипам. Як і іменники, прикметники є виразним оцінним засобом для створення портретної характеристики чоловіка та жінки. Зокрема, у новелах Г. Тарасюк їхня соціальна роль відтворена або майже нейтрально: «Чоловік поблажливо спостерігав за нею, гадаючи, що вона хоч і молода, але далекі не з легковажних. Радше з тих *затурканих життям, одурілих від злиднів і самотності жінок*, якими в наші дні хоч гать гати» [Тарасюк 2006 а : 50]; або з негативною оцінкою саме чоловіків, що ілюструє усталені стереотипні їх образи: «Звісно ж, їй, як і кожній, дуже хочеться зараз стрибнути в теплу ванну жалю до себе, посмакувавши наперед важкі будні самотньої матері трьох дітей, котру тепер точно звільнять з роботи під будь-яким приводом – всім-бо відомо, що її *шеф, чванькуватий самодур*, люто ненавидить дітей і все, що з ними пов'язане» [Карпа : 14]; «Мама завагітніла Евеліною. Про це знало все місто, бо про це знав священник, *блаженний пришелепок*, що всі новини своєї парафії – від виїденого мишами зерна до вагітностей прихожанок – розповідав на тій частині недільної служби, де священнику дозволено імпровізувати» [Карпа : 23].

Словотвірний спосіб – один з найпродуктивніших способів вираження оцінного значення. З урахуванням історичних особливостей утворення слів виділяють чотири основних загальних способи словотворення: морфологічний, морфолого-синтаксичний, лексико-семантичний, лексико-синтаксичний. Кожен з них дробиться на різновиди. Найбагатший та найпродуктивніший з них – афіксація. У аналізованих текстах префіксація якісно-оцінних прикметників виражає різний ступінь та характер оцінки залежно від стереотипу, який він передає, наприклад, префікс *за-* є виразником надмірної виконуваної дії, у цьому, відповідно, виражається негативна оцінка: «Я також *зашо-рена, затовчена* життям, як і ти, мій дорогий,

мій бідний Ліре...» [Тарасюк 2006 а : 12]; префікс *pid-* передає з іронією неповноту ознаки: « – Таж скільки ми будемо чекати?! – в черзі завжди є хтось, нечутливий до метафізичних речей та дивакуватих бабусь. Ну, або цей неголений *pidstarkuvatий* дядько в джинсах розумів, що свій втрачений час він не зможе забрати в жодному бюро знахідок» [Карпа : 30].

Суфіксальний словотвір є найпродуктивнішим різновидом афіксального способу, що виражається у широкому наборі суфіксів та їх варіантів, у розповсюдженні суфіксальної деривації на всі частини мови. Негативна оцінка в прикметниках виражається суфіксами на означення здрібнілості: *-ik-*, *-uk-*, наприклад: «Середнього зросту темношкірий *пупсик* в окулярах і в шотландському кілті, що поволочив було Богдану танцювати танго, не витримав її реготу і розімкнув обійми» [Карпа : 102]; « І хоч їй ця робота дуже швидко стала кісткою в горлі (вихідні в неділю й понеділок, робота з 10 ранку до першої ночі), Богдана, дещо втомившись від *panikів*, планувала набирати тут трохи грошей і звалити» [Карпа : 331].

Отже, морфологічні засоби вираження гендерних стереотипів виконують підсилювальну градаційну функцію залежно від умов комунікації та логіко-психологічної суті їх значення, у нашому випадку вербалізують гендерні стереотипи через передання негативного оцінного смислу.

Висновки. Шкали оцінної комунікації стосуються сфери загальних знань комунікантів, які актуалізуються в конкретних текстах, характеризуючи гендерні стереотипи. Виявлена широка полісемія інтенсифікаторів, які створюють негативну оцінку в основному щодо характеристики чоловіків. Проте засоби вербалізації таких стереотипів можуть взаємоперетинатися, демонструючи як характеристики чоловіків, так і жінок. Перспективи дослідження вбачаємо в побудові оцінної градаційної шкали вербалізаторів гендерних стереотипів щодо образів чоловіків, так і жінок, визначенні поняття оцінного еталону та створенні моделі когнітивних гендерних моделей, які трапляються в сучасних українських художніх текстах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гірняк О. Гендерні стереотипи у медійному інтернет-дискурсі. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»*. 2020. № 8. С. 40–45.
2. Кокнова Т. А., & Овчарова Л. А. Особливості відображення гендерного стереотипу та його вплив на мовну діяльність особистості. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*. 2019. Вип. 7(330), С. 20–29.
3. Карпа І. *Добрі новини з Аральського моря* : роман. Київ : Книголав, 2019. 592 с.
4. Кравець Т. Гендерні стереотипи в сучасному українському масмедійному дискурсі : автореф. дис. ... к.ф.н. Київ, 2021. 19 с.
5. Матіос М. *Москалиця; Мама Маріца – дружина Христофора Колумба*. Львів : ЛА «Піраміда», 2008. 64+48 с.
6. Сизоненко А. Психологічні особливості гендерних стереотипів особистості. *Проблеми сучасної психології* : збірник наукових праць. 2016. Вип. 31. С. 418–427.
7. Тарасюк Г. *Жіночі романи. Гаспид і Маргарита; Покоївка; Мій третій і останній шлюб; Хижака*. Бровари : Відродження, 2006. 288 с.
8. Тарасюк Г. *Новели* : проза. Бровари : вид-во ПП «МН ТРК «Відродження», 2006 а. 416 с.
9. Stereotyp jako przedmiot lingwistyki : teoria, metodologia, analizy empiryczne / pod red. Janusza Anusiewiczza i Jerzego Bartmińskiego. Wrocław : Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej, 1998. 335 s.

REFERENCES

1. Hirniak O. (2020) Henderni stereotypy u mediinomu internet-dyskursi [Gender stereotypes in online media discourse]. *Naukovyi zhurnal Lvivskoho derzhavnoho universytetu bezpeky zhyttiedialnosti «Lvivskiy filolohichnyi chasopys»*. No 8. pp. 40–45.
2. Koknova T. A., Ovcharova L. A. (2019) Osoblyvosti vidobrazhennia hendernogo stereotypu ta yoho vplyv na movnu diialnist osobystosti [Peculiarities of gender stereotype reflection and its influence on a person's language activity]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Filolohichni nauky*. Vol. 7(330). pp. 20–29.
3. Karpa I. (2019) *Dobri novyny z Aralskoho moria* [Good news from the Aral Sea]. Kyiv : Knyholav. (in Ukrainian).
4. Kravets T. (2021) *Henderni stereotypy v suchasnomu ukrainskomu masmediinomu dyskursi* [Gender stereotypes in modern Ukrainian mass media discourse] (PhD Thesis), Kyiv : Institute of Ukrainian Language of the National Academy of Sciences of Ukraine.
5. Matios M. (2008) *Moskalytsia; Mama Maritsa – druzhyna Khrystofora Kolumba* [Muscovite; Maritsa's mother is the wife of Christopher Columbus]. Lviv : Piramida. (in Ukrainian).

6. Syzonenko A. (2016) *Psykholohichni osoblyvosti hendernykh stereotypiv osobystosti* [Psychological features of gender stereotypes of personality]. *Problemy suchasnoi psykholohii* : zbirnyk naukovykh prats. Vol. 31. pp. 418–427.
 7. Tarasiuk H. (2006) *Zhinochi romany. Haspyd i Marharyta; Pokoivka; Mii tretii i ostannii shliub; Khyzhachka* [Women's novels. Gaspid and Margarita; Chambermaid; My third and last marriage; Hut]. Brovary : Vidrozhennia. (in Ukrainian).
 8. Tarasiuk H. (2006 a) *Novely* [Novels]. Brovary : Vidrozhennia. (in Ukrainian).
 9. Anusiewicz Ja., Bartmiński Je. (ed) (1998) *Stereotyp jako przedmiot lingwistyki: teoria, metodologia, analizy* [Stereoype as a subject of linguistics: theory, methodology, analyzes]. Wrocław : Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej. (in Poland).
-

L. M. MARCHUK

*Doctor of Philology, Professor,
Head of the Department of Ukrainian Language,
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University,
Kamianets-Podilskyi, Khmelnytskyi region, Ukraine
E-mail: lyudmylamarchuk60@gmail.com
orcid.org/0000-0002-9022-2103*

YA. V. ZHURENKO

*Postgraduate Student at the Department of Ukrainian Language,
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University,
Kamianets-Podilskyi, Khmelnytskyi region, Ukraine
E-mail: jzhjzh0@gmail.com
orcid.org/0000-0002-4511-1199*

NEGATIVE ASSESSMENT AS A MEANS OF INTERPRETATION OF GENDER STEREOTYPES

The relevance of the study is determined by the general focus of modern linguistics on the integration of linguistic and cultural approach, the need for a more detailed and in-depth description of gender-marked vocabulary, which is a unique fragment of the linguistic picture of the world in terms of semantic content and cultural significance.

The chosen issues in linguistics are still insufficiently studied, and gender features of the linguistic picture of the world are not always obvious, but the transition of linguistics to a new scientific paradigm, for which the human factor and the personality of the speaker as such is decisive, obliges linguists to expand their views on polyfunctionality means of language in the light of the gender phenomenon. The presence of certain characteristics that are more characteristic of male/female in Ukrainian culture is determined by specific historical, ethnic, cultural factors, under the influence of which the idea of male/female sex was formed in various societies. Gender is not a linguistic category, due to the fact that the dichotomy of articles is modeled by society and culture and reflected in the language, its content can be revealed by analyzing linguistic phenomena, which explains the relevance of linguistic competence for studying the cultural representation of gender. Thus, the units of the language, in the semantics of which the “gender” component is singled out, can be analyzed on the basis of the gender approach. Therefore, it is quite possible to qualify the lexical meanings of words that express the existential status of a person and definitions, as reflected in the very interpretation of the lexical meaning of the gender idea of natural reality. The change in views on the role of a man/woman in society also caused a certain deformation of gender stereotypes, acquiring more negative than positive evaluation value. It is the verbalization of negative assessment in the texts of modern Ukrainian fiction, that demonstrates the description of gender stereotypes, that we analyzed in the study, building a gradation picture of the world.

Key words: gender stereotype, assessment, negative assessment, gradation assessment, linguistic and cultural aspect, representation, ontology.